

Satu Liimatta

Tässä ja nyt.

Hedelmällisen ryhmätoiminnan edellytykset luovassa työskentelyssä.

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi (AMK)

Musiikin tutkinto

Opinnäytetyö

20.11.2017

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Satu Liimatta Tässä ja nyt: Hedelmällisen ryhmätoiminnan edellytykset luovassa työskentelyssä 21 sivua 20.11.2017
Tutkinto	Musiikkipedagogi (AMK)
Koulutusohjelma	Musiikin tutkinto
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogi
Ohjaaja(t)	Lehtori Raili Honkanen-Korhonen Mus.ped. (ylempi AMK) Lehtori Juha Karvonen FM
<p>Tutkin työssäni ryhmätoimintaamme ja teen pohdintoja siitä, mitä asioita edellytetään, jotta ryhmätoiminta olisi mahdollisimman hedelmällistä luovassa ympäristössä.</p> <p>Käytän tieteellisenä vertailunkohteena Bruce Tuckmanin laatimaa teoriaa ryhmän kehitysvaiheista. Tarkoituksena on tutkia ryhmämme vaiheita vertaamalla niitä Tuckmanin teoriaan ja tehdä johtopäätöksiä siitä, mitkä vaiheet toteutuivat toiminnassamme ja missä kohdalla prosessia ne ilmenivät.</p> <p>Olen kirjoittanut jokaisesta seitsemästä harjoituskerrastamme päiväkirjaa, johon olen tehnyt suunnitelman. Olen raportoinut harjoitusten kulusta seuraamalla ryhmän vuorovaikutusta ja ilmapiiriä. Käytän päiväkirjamerkintöjäni työni empiirisenä aineistona.</p> <p>Toimin ryhmässä ohjaajana, sekä osallistuin toimintaan solistina.</p> <p>Työ on antanut minulle keinoja kehittää omia vuorovaikutustaitojani ryhmän jäsenenä, sekä ohjaajana. Prosessi on antanut minulle myös itsevarmuutta ja luottamusta omiin visioihini.</p>	
Avainsanat	Vuorovaikutus, ryhmätyöskentely, improvisaatio, luovuus

Author(s) Title Number of Pages Date	Satu Liimatta Here and Now: Qualifications for prolific teamwork in creative work 21 pages 20 November 2017
Degree	Bachelor of Music Education
Degree Programme	Music Degree
Specialisation option	Voice Pedagogy
Instructor(s)	Raili Honkanen-Korhonen M.Mus, Juha Karvonen MA
<p>In my work, I study group activities and discuss the issues that are required to make the group activity as prolific as possible in a creative environment.</p> <p>I use the theory of Bruce Tuckman's theory of development in the group as a scientific reference point. The purpose is to study the phases of our group by comparing them with Tuckman's theory and making conclusions about what steps were being taken in our operations and where the process was going to occur.</p> <p>I have written to each of the seven training sessions with a diary, which I made a plan. I reported on the progress of trainings by following the group interaction and atmosphere. I use my diary entries as empirical material for my work.</p> <p>I worked as a instructor and participated as a soloist.</p> <p>The work has given me the means to develop my own interaction skills as a group member and as a instructor. The process has also given me confidence and confidence in my own visions.</p>	
Keywords	Interaction, teamwork, improvisation, creativity

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tuckmanin teoria ryhmän kehitysvaiheista	2
2.1	Muodostumisvaihe	2
2.2	Kuohuntavaihe	3
2.3	Yhdenmukaisuusvaihe	4
2.4	Hyvin toimiva ryhmä	4
2.5	Lopetus	5
3	Vuorovaikutus	5
4	Improvisaatio	6
5	Nyt ja tässä -produktio	8
5.1	Harjoitusosioissa sisältäviä käsitteitä	9
5.2	Ensimmäinen harjoituskerta	10
5.3	Toinen harjoituskerta	12
5.4	Kolmas harjoituskerta	13
5.5	Neljäs harjoituskerta	14
5.6	Viides harjoituskerta	16
5.7	Kuudes harjoituskerta	16
5.8	Viimeinen harjoituskerta	17
5.9	Lopetus – Konserttipäivä	18
6	Pohdinta	19
	Lähteet	21

1 Johdanto

Olin mukana syksyllä 2015 *Big Mystery* -nimisessä produktiossa. Tämä oli osana ammattikorkeakoulu Metropolian järjestämää innovaatiokurssia, joka järjestettiin yhteistyössä Metropolian esittävän taiteen koulutus ryhmän opiskelijoiden kanssa. Lopputuloksena oli teatteriesitys. Yhdistimme musiikilliset voimavaramme teatteri-ilmaisun ja tanssin kanssa käyttäen työtapana musiikillista improvisaatiota. Tämä herätti minussa mielenkiintoa ottaa selvää ryhmän toiminnasta.

Tutkin työssäni ryhmätoimintaamme ja teen pohdintoja siitä mitä asioita edellytetään, jotta ryhmätoiminta olisi mahdollisimman hedelmällistä luovassa ympäristössä. Käytän tieteellisenä pohjana Bruce Tuckmanin kehittämää ryhmän kehitysvaiheista sisältämää teoriaa.

Keväällä 2017 kokosin ryhmän, jonka tarkoituksena oli sovittaa säveltämiäni kappaleita yhdessä. Tavoitteena oli esittää ne myöhemmin keväällä järjestämässäni konsertissa. Kirjoitin ryhmämme jokaisesta harjoituksesta suunnitelman ja raportin harjoitusten kuluista päiväkirjamuodossa. Seurasin ryhmän vuorovaikutusta ja ilmapiiriä. Olin tässä ryhmässä ohjaaja, mutta samalla osallistuin toimintaan solistina. Produktion jälkeen kirjasin ylös Bruce Tuckmanin laatiman teorian mukaiset ryhmän kehitysvaiheet ja aloin tutkia, toteutuivatko vaiheet ryhmässämme ja millä tavalla vaiheet ilmenivät toiminnassamme.

Tuckmanin teoria -osiossa kerron tarkemmin hänen laatimista kehitysvaiheista. Vuorovaikutus -osiossa pohdin vuorovaikutuksellisia tekijöitä ja sen merkitystä ryhmätyösämme. Improvisaatio-osiossa selitän, miten improvisaatio liittyy ryhmämme toimintaan.

Koen aiheen tärkeäksi pedagogisessa mielessä, sillä pedagogin työssä toimitaan jatkuvasti vuorovaikutuksessa toisen osapuolen kanssa, ja vielä useamman kuin yhden. Haluan saada laajemman käsityksen ryhmän toiminnasta ja toimintatavoista ja vahvistaa omaa työskentelytapaa ryhmässä sekä ohjaajan ja ryhmän jäsenen roolissa.

2 Tuckmanin teoria ryhmän kehitysvaiheista

Bruce Wayne Tuckman on psykologi, joka on vuonna 1965 kehittänyt teorian ryhmän eri kehitysvaiheista. Hän on jakanut viiteen eri vaiheeseen.

Taulukko 1. Ryhmän kehitysvaiheet

Ryhmän muodostusvaihe
Kuohuntavaihe
Yhdenmukaisuusvaihe
Hyvin toimiva ryhmä
Lopetus

Bruce Tuckman työsti 1960-luvulla kymmeniä artikkeleita liittyen ryhmien kehittymiseen. Hänen tutkimassaan ryhmäkuvauksissa toistui neljä vaihetta. Ensimmäinen oli orientoituminen, testaus ja riippuvuus. Toisessa vaiheessa toistuivat konfliktitilanteet. Kolmannessa vaiheessa havaittiin yhteenkuuluvuuden kehittymistä ja viimeisessä vaiheessa näkyi toiminallisten roolien löytäminen. Tuckman nimesi ne *muodostumisvaiheeksi*, *kuohuntavaiheeksi*, *yhdenmukaisuusvaiheeksi* ja *hyvän toimivan vaiheeksi*. Myöhemmin hän täydensi teoriaa. Bruce toimi yhteistyössä tohtori opiskelija Mary Ann Jensenin kanssa ja sen seurauksena hän lisäsi vaiheisiin vielä viidennen otsikon: *lopetus* (Smith 2005, www).

2.1 Muodostumisvaihe

Ensimmäisessä vaiheessa ryhmän jäsenet etsivät vielä omaa paikkaansa ryhmässä. Tässä vaiheessa ryhmän yhteiset toimintatavat alkavat pikkuhiljaa kehkeytyä (Smith 2005, www).

Ryhmän muodostumisvaiheessa ryhmää ei niinkään pidetä ryhmänä vaan yksilöiden kokoelmana. Jokainen yksilö keskittyy omiin tunteisiinsa ja henkilökohtaisiin kysymyksiin. Tässä vaiheessa ei vielä ajatella ryhmän toimintaa, sen ongelmia tai tavoitteita. Yksilö keskittyy ajatuksiin ryhmään kuulumisesta, vallasta ja vaikuttamisesta, identiteetistä, sekä omasta roolista ryhmän sisällä (Tutkimuskammio).

Muotoutumisvaiheessa ryhmän jäsenet tunnustelevat ilmapiiriä ja selvittävät ryhmän tavoitteita ja siihen liittyviä menettelytapoja. Oma rooli ryhmässä on vielä epävarma eikä ryhmälle ole vielä muodostunut yhtenäisiä tapoja. Muodollisuus jäsenten välillä ja tukeutuminen johtajaan on tässä vaiheessa tyypillistä (kielijelppi 2004).

Ryhmän muodostumisvaiheessa korostuu testaus ja riippuvuus vuorovaikutussuhteissa. Ryhmän jäsenillä on tarve saada hyväksyntää muilta jäseniltä. Ilmapiiri voi olla varo-vaista ja jäsenten välinen tutustuminen on käynnistymässä. Ryhmä voi olla hyvin motivoitunut, mutta silti yhtenäinen tavoite voi olla vielä epäselvä. Päähuomio pysyy ryhmän toimintatapojen hakemisessa. Saattaa mennä jonkin aikaa, ennen kun ryhmän jäsenet kokevat turvallisuuden tunnetta ryhmässä (Poranen 2007).

Muodostumisvaihe on ohjaajan kannalta tärkeä vaihe, sillä keskeisiä asioita ovat ohjaajan rooli. Jäsenet odottavat ryhmän ohjaajalta ohjeita ja tietoja etenemisestä. Ohjaajan kautta kommunikaatio ulottuu myös ryhmään ja sitä kautta jäsenet kokevat myös turvallisuudentunnetta.

2.2 Kuohuntavaihe

Kuohuntavaiheessa ryhmän yhteiset päämäärät alkavat selkiintyä. Jäsenten oma persoonallisuus alkaa näkyä. Ryhmäläiset keskustelevalle paljon ja tuovat ajatuksiaan esille, mutta toisen kuunteleminen ei välttämättä ole tarpeeksi riittävää vaan omat tarpeet menevät kokonaissuorituksen edelle (Jyväskylän yliopisto 2005, www).

Tässä vaiheessa ryhmässä alkaa näkyä erimielisyyksiä ja syntyy konfliktitilanteita. Ryhmän rakenteita kohtaan saattaa näkyä vastustusta, joka voi näkyä mielipide eroina ryhmän jäseniä ja ohjaajaa kohtaan. Saattaa tulla pettymyksen tunteita ja tyytymättömyyttä ryhmän toimintaa tai tavoitetta kohtaan. Ohjaajan on hyvä pitää jaetuista tehtävistä kiinni. Häntä ja hänen antamiaan tehtäviä saatetaan vastustaa ja siksi ohjaajan auktoriteetti on tässä vaiheessa tärkeässä osassa. Ryhmälle voi kehkeytyä uusi ohjaaja, mikäli entinen ohjaaja ei kykene pitämään omaa rooliaan selkeästi itsellään. Konfliktitilanteet ja niiden mahdollinen käsittely, jotka tyydyttävät jokaista ryhmän jäsentä vahvistavat ryhmän yhteenkuuluvuutta ja ryhmähenkeä. Kuohuntavaihe voi mennä parhaassa tapauksessa ohi nopeasti, mutta joissain tilanteissa tämä vaihe saattaa jäädä koko ryhmän toiminnan ajaksi (Poranen 2007).

Kuohuntavaiheessa ryhmän yhteiset päämäärät alkavat selkiintyä. Jäsenten oma persoonallisuus alkaa näkyä. Ryhmäläiset keskustelevalle paljon ja tuovat ajatuksiaan esille, mutta toisen kuunteleminen ei välttämättä ole tarpeeksi riittävää vaan omat tarpeet menevät kokonaissuorituksen edelle.

2.3 Yhdenmukaisuusvaihe

Mikäli kuohuntavaiheelta päästään yhteisymmärrykseen, kolmannessa vaiheessa huomio keskittyy työskentelyyn ja sen loppuunsaattamiseen. Tiimityöskentely ja hyvän työjärjestyksen ylläpitäminen ovat ryhmän keskeisessä osassa. Ryhmä hyväksyy jäsenet ja heidän erilaisuutta arvostetaan. Parhaassa tapauksessa kuohuntavaiheen jälkeen ryhmän jäsenille kehittyy yhteenkuuluvuuden tunne ja uusia konflikteja pyritään välttämään. Toimintatavat ja tavoitteet ovat ryhmälle selkeitä. Ryhmän sisällä on luottamusta ja mielipiteitä pystytään jakamaan avoimesti. Vaarana voi olla liian vahva sääntöjen noudattaminen ja sen seurauksena luovuus voi kärsiä ryhmän toiminnassa (Poranen 2007).

2.4 Hyvin toimiva ryhmä

Hyvin toimiva ryhmä, jota kutsutaan myös kypsän toiminnan vaiheeksi tarkoittaa sitä, että ryhmästä on muotoutunut toimiva kokonaisuus. Jäseninen välillä on hyvä vuorovaikutus ja roolit vahvistuvat. Jokaisella ryhmän jäsenellä on oma paikkana ja tekeminen on tehokasta. Päätökset tehdään yhdessä. Tässä kohtaa vaarana voi olla muutokset ryhmän kokoonpanossa, erityisesti johtajuudessa. Se voi viedä ryhmän takaisin kuohuntavaiheeseen, mutta tässä vaiheessa toimintaa ryhmä yleensä hyväksyy tarpeen tullen vaihtelut ja uuden jäsenen (Smith 2005).

Ryhmän roolit ovat joustavia ja toimiva ja ryhmässä vallitsee hyvä energia. Rakeenteelliset ongelmat ovat ratkaistu ja näin ollen rakenne on selkeä. Huomio pysyy miellyttävässä olotilassa (Poranen 2007).

2.5 Lopetus

Jokainen ryhmä lopettaa joskus toimintansa. Tulee aika hyvästellä jäsenet. Tässä vaiheessa tunteet voi olla voimakkaita ja jäsenet voivat kokea haikeutta tai jopa surua. Lopetusvaiheessa on hyvä purkaa ajatuksia ryhmässä. Jollakin on voinut jäädä jotain asioita selvittämättä ja tässä vaiheessa ne on hyvä purkaa. On tärkeä muistaa, että jokainen ryhmä noudattaa omaa yksilöllistä kehitystään. Kehitysmallit ovat teoreettisia yleistyksiä (Timo Poranen 2007). Tämä vaihe edellyttää ryhmässä kehittyneiden roolien lopettamista, tehtävien suorittamista, sekä riippuvuuden vähentämistä (Smith 2005.)

3 Vuorovaikutus

Vuorovaikutus on parhaimmillaan sitä, kun osapuolet keskustelevat yhdessä ja kuuntelevat toisiaan tavalla jolla tulevat ymmärretyksi. Siihen liittyy kyky ottaa toinen huomioon, sekä halu ymmärtää toista. Se mitä sanomme toiselle ja miten toinen kuuntelee ja ymmärtää riippuu muun muassa osapuolten tavasta ilmaista itseään. Siihen liittyy sanaton viestintä: vartalon olemus, katse ja puhesävy. Ryhmätoiminnassa vuorovaikutus on tärkein osatekijä. Ryhmän sisällä tapahtuvaa vuorovaikutusta kutsutaan ryhmäviestinnäksi. Se on sitä silloin, kun ryhmän välillä on yhteinen tavoite, jonka kautta ryhmän jäsenillä on yhteinen merkitys tulla ymmärretyksi (kielijelppi 2004).

Ryhmämme toiminta perustuu luovaan ajattelutapaan ja soittamisen kautta ilmaistuun kommunikaatioon. Se on sanatonta viestintää, jonka motivaation lähde on musiikin tuottaminen yhdessä. Yhteinen päämäärä on luoda yhteissoitolla kokonaisuus, jossa on aloitus ja lopetus. Omien kokemusten perusteella, luova tila tarvitsee innostuneen, kiinnostuneen ja kannustavan ilmapiirin.

Vuorovaikutus ryhmässä on viestintää, joka edellyttää tehtävän, sekä suhdekeskeisten taitojen hallintaa. Siihen liittyy taito pysyä tehtävässä ja kyky esittää ratkaisuvaihtoehtoja sekä hyvän ilmapiirin ylläpitämistä. Kuuntelemisen taito ja kyky osoittaa tukea sekä konfliktien hallintataidot ovat välttämättömiä tekijöitä hyvän vuorovaikutuksen ja viestinnän ylläpitämisessä. Yksilön on hyvä tunnistaa erilaisia ryhmäilmiöitä. On myös hyvä muistaa, että ryhmäviestintätaitoja voi opetella. Taitojen kehittämiseen tarvitaan oman viestintäkäyttäytymisen ennakointia ja arviointia. On siis tärkeää tarkkailla omaa toimin-

taa ryhmässä ja tehdä havaintoja niistä osa-alueista, jotka hallitsee ja niistä joissa on kehitettävää (Jyväskylän yliopisto 2005).

Simo Routarinteen kirjassa *Valta ja vuorovaikutus* puhutaan rakkaudellisesta vuorovaikutuksesta. Se on vuorovaikutusta, joka kehittää ja kasvattaa yksilöä. Tällä tavalla on mahdollista antaa tilaa muutokselle, kokeilulle ja leikkimielisyydelle, joka auttaa persoonaa monimuotoistumaan. Rakkauden täytyy olla tuolloin anteliasta, altista, sekä antavaa. Se ei voi olla vaativaa, huolehtivaa tai holhoavaa. On olemassa dominoivaa, alistuvaa tai tasa-arvoista rakkautta. Tähän vaikuttaa osapuolten välinen suhde (Routarinne 2007, 12).

Haluan itse pyrkiä tuomaan rakkaudellista vuorovaikutusta esille omassa työtavassani ja siten heijastaa muille kannustavaa ja kokeilunhaluista ilmapiiriä. Tekeminen voi olla tavoitteellista, vakavaa ja kunnianhimoista, mutta samalla leikkimielistä ja kokeilun haluista.

4 Improvisaatio

Omien kokemuksieni mukaan Improvisaation avulla on mahdollista luoda jotain uutta ja olemaan läsnä juuri siinä hetkessä toteuttamalla samalla sen hetken tuomia impulsseja ja mielen muodostamia maisemia. Tässä yhteydessä tarkoitan musiikkia. Musiikkia tuottaessa saatetaan jäädä vahvasti kiinni tiettyihin kaavoihin ja menetelmiin. Musiikkityylien erottelu ja tietyt säännöt niiden sisällä rajaavat helposti luovuutta. Olen itse opiskellut musiikkia seitsemän vuotta ja sen aikana olen huomannut, että improvisaatiota ei painoteta niin paljon yleisesti musiikissa. Siitä korostetaan usein Jazz musiikissa, mutta se jää mielestäni liian suppeaksi.

Heidi ilves kirjoittaa opinnäytetyössään *Läsnä!* siitä, miten tärkeänä hän kokee läsnäolon merkityksen arjessa kuin myös musiikkia luodessa. Läsnäolo on juuri siinä hetkessä olemista, joka vaatii aikaa. Hetkessä oleminen mahdollistaa mielentilan, jossa luovuus, herkkyys ja rohkeus ovat mahdollisia (Ilves 2015, 5-6).

”Musiikki ei ole kilpailua, pätemistä, ihmisarvon pyytämistä vaan ilmaisua, kuten puhe. Ja meillä kaikilla on omat kielemme, murteemme ja mieli-ilmaisumme” (Ilves 2015: 6.)

Simo Routarinne kertoo kirjassaan, että improvisaatio on rakentavaa vuorovaikutusta. Se on sitä silloin, kun yhteistyötä tehdään sekä-että menetelmällä. Tarkoituksena on, että jokaisesta ideasta etsitään yhdistäviä tekijöitä. Kenenkään ei ole tässä tilanteessa tarkoitus kilpailla kenenkään kanssa vaan jokaisen ideoita tuetaan. Jokaisen osallistujan on hyvä olla asenteeltaan kokeilun haluinen. Tämä mahdollistaa myös sen, että henkilö voi saada inspiroivia ajatuksia toisten tuomilla ehdotuksilla (Routarinne, 2004, 37).

”Epäonnistumisen pelko on este kaikelle luovuudelle.” (Routarinne 2004, 6.)

On siis tärkeä muistaa, että huonoja ideoita ei ole. Luottamus on tärkeää, jotta jokainen uskaltaa tuoda oman näkemyksensä ja ideansa esille pelkäämättä, että se tyrmätään. Sana improvisaatio kuvastaa minulle vapautta, hetkessä olemista ja uuden syntyä. Kun musiikkia tehdään improvisoiden, lopputulos voi olla mitä vaan. Silloin kaikkien ajatuksilla ja ideoilla on paljon merkitystä. Kaikki ovat saman arvoisia.

Improvisaatiossa ei ole kyse taipumuksesta tai lahjakkuudesta. Siihen ei tarvitse mitään erityisiä taitoja vaan kaikki osaavat improvisoida. Teemme sitä myös paljon arkielämässämme ajattelematta sitä (Routarinne 2004, 6).

Tässä kaksi esimerkkiä, jotka Simo Routarinne on esittänyt kirjassaan *Improvisoi!*.

Taulukko 2. Esimerkki 1 Joko-tai-asette (Routarinne, 2004. 37).

A: Voisiko se mennä näin?

B: Miksei, mutta mulla on tämmöinen idea..

Tämä toimii esimerkki 2. vastakohtana.

Taulukko 3. Esimerkki 2 Sekä-että-asette (Routarinne, 2004. 37).

A. Voisiko se mennä näin?

B. Miksei, mulla oli tämmöinen idea, miten ne toimis yhdessä?

Tällä esimerkillä pyritään yhdistämään ideoita ja siten vältymme tyrmäystilanteelta.

Olen ollut tilanteissa, jossa *Joko-tai- asenne* on tullut esille. Olen ollut itse se, joka on ehdottanut jotain ideaa ja joku on tyrmännyt sen ehdottamalla jotain muuta ja silloin oma ideani jäi varjoon. Vaikka tyrmäys ei ollut tietoinen tapa, se aiheutti minussa mitätömyyden tunnetta. Saattaa olla tilanteita joissa ihmiset epäröivät tehdä ja kokeilla, ikään kuin se olisi jostain pois.

Sana improvisaatio kuvastaa minulle vapautta, hetkessä olemista ja uuden syntyä. Kun musiikkia tehdään improvisoiden, lopputulos voi olla mitä vaan. Silloin kaikkien ajatuksilla ja ideoilla on merkitystä. Kaikki ovat saman arvoisia.

Simo Routarinteen kirjassa kerrotaan, että improvisaatiossa ei ole kyse taipumuksesta tai lahjakkuudesta. Siihen ei tarvitse mitään erityisiä taitoja vaan kaikki osaavat improvisoida. Teemme sitä myös paljon arkielämässämme. Epäonnistumisen pelko on este kaikelle luovuudelle. (Routarinne 2004, 6.)

”Kun teet totutut asiat toisin, annat sisimpäsi uudelle ihmiselle tilaa kasvaa.”
(Coelho 2007, 84.)

5 Nyt ja tässä -produktio

Olen koonnut ryhmän, jonka kanssa työstimme kappaleita. Olen kirjoittanut niihin etukäteen sanat ja melodian. Tarkoituksena on säveltää ja sovittaa kappaleet valmiiksi ja muodostaa niistä yhtenäinen kokonaisuus. Kappaleiden työstimisessä on tarkoitus käyttää työvälineenä improvisaatiota. Käytämme apuna mielikuvia, tunnetiloja, elementtejä joihin tarttua, jonka jälkeen puemme ne oman instrumentin kautta musiikiksi. Järjestän konsertin, jossa esitämme kappaleet.

Kun mietin, ketä pyydän tähän produktion mukaan, ensimmäisenä ajatukseeni juolahti Big Mystery ja siinä mukana olleet soittajat. Heillä oli valmis tietämys työskentelytavasta. Tulisimme käyttämään Big Mysteryssä toimivaa lähestymistapaa improvisaatiota. Päätin sekoittaa pakkaa ja kehittää samalla omaa tapaa kohdata uusia tilanteita. Jotta en tekisi tilannetta liian haasteelliseksi, Kysyin Big Mysterystä muutaman minulle ennestään tutun soittajan mukaan. Lisäksi sain ryhmään mukaan kaksi muuta soittajaa, joihin olin tutustunut kumpaankin eri konseptissa. Näin ollen kokoaman ryhmän jäsenet olivat minulle tuttuja, mutta ryhmä olisi kaikille uusi ja pystyisimme aloittamaan niin sanotusti puhtaalta pöydältä.

Konserttia varten järjestin ryhmälle seitsemän harjoituskertaa. Kirjoitin jokaista harjoitusta varten itselleni ylös tavoitteen ja tein pohdintoja harjoitusten kulusta. Tutkin ryhmän toimintaa seuraamalla ilmapiiriä ja vuorovaikutusta. Harjoitusosioissa pohdin ryhmän toimintavaiheita ja vertailen niitä Tuckmanin kehitysvaiheisiin.

5.1 Harjoitusosioissa sisältäviä käsitteitä

Tässä osiossa käyn läpi musiikillisia sanoja ja termejä, jotka tulevat vastaan harjoitusosioissa.

Tempo tarkoittaa musiikin perussykkeen nopeutta (Lampinen. 2002, 310).

Rytmi tarkoittaa pitkien ja lyhyiden nuottiarvojen vaihtelua musiikissa. Se on lähtökohta kaikelle musiikille (Ervola. 2001, 173).

Sointu on kolmen tai useamman sävelen soittamista samanaikaisesti (Lampinen. 2002, 284).

Sävellajilla tarkoitetaan sitä, että kappaletta voidaan soittaa korkeammalta tai matalammalta. Sävellajeja on useita ja niissä on myös erilainen tunnelma (Nebelung & Leivo. 2015, www).

Harmonia tarkoittaa yhtä aikaan soivien sävelten yhteissointia (Lampinen. 2002, 131).

Soundcheck on toiminta, joka tapahtuu ennen esiintymistä, kun esiintyjä ja äänimiehet käyvät läpi äänentoistojärjestelmää ääneen voimakkuuden ja äänitaajuuksien tarkistamiseksi (Suomienglantisanakirja. 2017, www).

Bossa-nova on Brasilialainen musiikki 1950-luvulta, joka on ottanut vaikutteita sambasta (Ervola. 2001, 32).

5.2 Ensimmäinen harjoituskerta

Ensimmäisissä harjoituksissa kerron kurssin tavoitteista ja työtavasta. Valitsin harjoitusten ensimmäiseksi kappaleeksi *Yksinäisyys*. Se on laulu, johon on tarkoitus kehittää harmonia ja kokonaisuus pelkästään improvisaation kautta. En ole kirjoittanut kappaleeseen nuottia. Mielessäni on vain tietty sävellaji. Olin varannut harjoituksille 2 tuntia aikaa.

Keskustelimme tunnin alussa vapaamuotoisesti. Kerroin ajatuksistani ja siitä, mitä odotan tältä produktiolta. Kerroin myös Big Mysterystä ja siitä, mitä ajatuksia se herätti minussa ja, että innostus tätä konserttia kohtaan on lähtöisin sieltä. Soittajat pääsivät nyt kertomaan omia kokemuksiaan improvisaatiosta. Yhdellä soittajista tämä improvisaatiotyötapana oli täysin uutta. Osa soittajista tiesivät kuvion Big Mysteryn kautta. Yhdelle soittajista taas lähestymistapa oli jokseenkin tuttua teatteriharrastuksien kautta. Tämä tilanne muistuttaa Tuckmanin teorian ensimmäistä vaihetta *ryhmän muodostumisvaihe*. Jokaisella yksilöllä on omia ajatuksia ja kysymyksiä, jotka kohdistuvat itseensä. Jäsenet tutustuvat toisiinsa ja etsivät omaa paikkaa ryhmässä. Meidän ryhmässä jotkut tiesivät toisensa jo ennestään, mutta kaikki eivät ole soittaneet yhdessä aikaisemmin. Jokainen soittaja opiskeli myös samassa opistossa. Se auttoi ryhmäläisiä luomaan nopeammin yhdenmukaisuutta.

Kun aloimme työstää kappaletta, kysyin ensiksi: mitä sana yksinäisyys tuo mieleen? Jokainen sai omassa päässään pohtia tätä kysymystä hetken ja sitten jaoin ajatukset yhdessä. Lisäsin kysymykseen tunnetilan. Mitä tunteita sana yksinäisyys herättää? Jos yksinäisyys olisi materiaali, mitä se olisi? Millainen paikka yksinäisyys on? Käytimme hetken aikaa siihen, että jokainen sai halutessaan kertoa ajatuksistaan sen verran mitä tuli mieleen. Halusin kuitenkin pitää huolta, ettei kukaan kokisi pakonomaista tunnetta alkaa avautua ajatuksistaan ja sen vuoksi en kysynyt vuorotellen tietystä järjestyksessä keneltäkään vaan keskustelimme vapaamuotoisesti. Tämä oli kuitenkin ensimmäinen harjoituskerta ja ensimmäinen tapaaminen tällä kokoonpanolla, joten halusin pyrkiä siihen, että jokaiselle jää mahdollisimman rento olo. Pidän itse rentoutusta tärkeänä asiana. Silloin ihminen on vastaanottavaisempi. Silloin ainakin itse pystyn myös antamaan enemmän. Ohjaajalla on ryhmän muodostumisvaiheessa tärkeä rooli, sillä häneltä odotetaan tietoja ja ohjeita, miten toimitaan. Ohjaajan huolehtii myös kommunikaatiosta ryhmän välillä.

Tunne, materiaali, paikka. Nyt meillä oli kolme elementtiä, joita pystyisimme hyödyntämään kappaleessa. Seuraava vaihe oli siirtää elementit instrumenttiin ja luoda äänimaisemaa niistä ajatuksista, mitä haimme sanalle yksinäisyys.

Kun tarkastelin ilmapiiriä, soitto kuulosti soittajilla luontevalta, mutta myös hieman ujoita. Siihen vaikutti varmasti uusi tilanne ja työryhmä. Seuraavalla otolla annoin tehtäväksi kuunnella kappaleen tempoa ja rytmiä, miten se etenee. Kolmannella otolla annoin ohjeeksi kuunnella muiden soittoa ja pitää aikaisemmat elementit mielessä, sekä tarkkailla, missä kohtaa kappaletta tulee huippukohta ja miten me päätämme kappaleen. Soittajat ottivat mielestäni hyvin vastaan impulsseja ja kuuntelivat ohjeita. Soitimme kappaleen kolme kertaa läpi ja jätimme aihion muhimaan. Minulle oli tärkeää se, ettei tehdä liikaa toistoja yhden kappaleen parissa, jotta intensiivisyys ja kappalekohmainen tunnelma pysyisi tuoreena. Soittajat olivat vastaanottavaisia ja ilmapiiri tuntui kokeilunhaluiselta ja mukavalta. Kaikki puhuivat avoimesti, mutta pientä jännitystä oli ilmassa. Päivän päätteeksi pyysin kuvailemaan kirjallisesti treenejä 1-3 sanalla. Vastaukseksi tuli: Rento, selkeä, tunnusteltava, varovainen, keskittynyt, empaattinen

Olin tyytyväinen lopputulokseen. Mitä ryhmän muodostumisvaiheeseen tulee, mielestäni onnistuimme luomaan ensimmäisellä kerralla hyvän otteen tekemiseen. Ilmapiiri oli rauhallinen. Soittajien pieni varovaisuus treenien aikana, johtui ehkä siitä, että jokainen haki vielä omaa paikkaansa ja roolia kappaleessa. Jäsenten varovaisuus ja ujous kuuluvat osana ryhmän muodostumisvaihetta. He pääsivät nyt tunnustelemaan työtappaa mitä tulemme hyödyntämään muissakin konsertin kappaleissa.

Itselläni oli rauhallinen ja selkeä olo harjoitusten aikana. Tavoitteenani oli selittää asiat selkeästi, kiirettä pitämättä. Pyrin harjoitusten aikana antamaan tilaa jokaiselle soittajalle ja luomaan omalla olemuksellani ilmapiiriä, jossa ei tarvitse kilpailla kellon kanssa. Ensimmäisen harjoituskerran aikana koin tärkeäksi, että ryhmän välille syntyisi kommunikaatiota. Minua kiinnosti tietää, miten he kokivat työtavan. Halusin myös korostaa kaikille, että kappaleet rakentuvat kaikkien osapuolien soitosta ja jokaisen ajatus on tärkeä. Kun pyysin kuvailemaan harjoituksia kolmella sanalla kirjallisesti, joku oli kirjoittanut sanan ”selkeä” ja ”keskittynyt”. Ryhmän muodostumisvaiheessa ohjaajan on hyvä olla selkeä ja keskittynyt, sillä jäsenet hakevat turvaa ohjaajasta.

5.3 Toinen harjoituskerta

Seuraaville harjoituksille minulla oli tarkoitus tuoda uusi kappale työstettäväksi. Kappale on nimeltään *Tuntematon tie*. Tähän olin kirjoittanut valmiiksi rakenteen, johon kuului myös soinnut. Minulla oli myös tyyllilaji valmiina, jota halusin kokeilla soittajien kanssa. Näistä harjoituksista tulisi hieman erilaiset kuin edellisestä. Työtapa on tutumpaa soittajille, sillä he saavat nuottilaput ja sitten ryhtyisimme soittamaan. Tavoitteena on kuitenkin sovittaa yhdessä kappale, joten kaikkien mielipiteet ja ajatukset muutoksista olisi suotavaa. Tämä saattaa herättää ryhmässä erimielisyyttä. Aion tarkastella ilmapiiriä ja toimia ohjaajana niin, että otan kaikkien mielipiteet huomioon tyrmäämättä kenenkään ideaa.

Toisena kappaleena olisi tarkoitus käydä laulu nimeltään *Toisenlainen paikka*. Siinä on olemassa valmiiksi sointukierto, mutta tarkoituksena olisi luoda äänimaisemaa ja kasvattaa kappaletta aloittaen pienestä kohti suurta massiivista loppua käyttäen hyödyksi improvisaatiota.

Kun saavuimme harjoitustilaan, jaoin kaikille nuottilaput. Olin aikaisemmin äänittänyt tämän kappaleen, joten minulla oli antaa ääninäyte siitä. Kuuntelimme äänitteen, jonka jälkeen annoin muutamia ohjeita alkuun, esimerkiksi tempon ja tyylin suhteen. Soitin itse tässä akustista kitaraa samalla kun lauloin. Soitimme kappaleen kokonaan läpi. Soittajilla tuli omaan instrumenttiin kohdistuvia ajatuksia, esimerkiksi äänen sävyn suhteen. Mietimme kappaleen kasvua. Basistille ja kitaristille tuli ehdotus kappaleen edetessä ja tartuimme siitä kiinni. Toinen pianisteista ehdotti sointuihin pientä muutosta ja se sopi kaikille. Kappale oli alun alkaen melko selkeä kokonaisuus.

Ehdotin toiselle pianistille, että hän voisi laulaa kertosäkeessä mukana ja hän suostui. Kokeilimme muutaman kerran lopetusta ja muutoksia. Soitimme kappaleen kolme kertaa läpi ja äänitimme oton. Näissä harjoituksissa soittajat pääsivät olemaan tutussa ympäristössä musiikin suhteen. Kaikki olivat aktiivisia ja keskittyneitä työhön. Seuraavaksi lähestyimme kappaletta *Toisenlainen paikka*. Aloitimme kappaleen flyygelillä. Pianisti sai aloittaa kappaleen soittamalla intron. Emme sopineet sitä ennestään, mutta se tuntui luontevalta, sillä sääntönä oli, että kappale kasvaa pienestä – massiiviseen loppuun. Muut soittajat lähtivät soittamaan mukaan halutulla tavalla. Näin rakensimme kappaletta. Ensimmäisen oton jälkeen teimme johtopäätöksiä ja teimme tarvittavia lisäyksiä. Tunnelma oli lempeä ja soittavat ottivat toisistaan impulsseja.

Toinen harjoituskerta kuvasti Tuckmanin teorian kolmatta vaihetta: *yhdenmukaisuusvaihe*, sekä neljättä vaihetta: *hyvin toimiva ryhmä*. Ryhmän toiminta keskittyi yhteiseen työskentelyyn. Työn järjestys oli selkeää, jonka seurauksena kappaleiden työstäminen oli tehokasta. Ryhmän jäsenet keskustelivat avoimesti mielipiteistään ja jakoivat ehdotuksiaan ryhmän kesken. Nämä asiat viittaavat yhdenmukaisuusvaiheeseen. Kuten hyvin toimivan ryhmä –vaiheeseen kuuluu myös, työ oli tehokasta ja päätökset tehtiin yhdessä. Työn teko oli energistä ja ilmapiiri positiivista.

5.4 Kolmas harjoituskerta

Kolmansien treenien aiheeksi toin uuden kappaleen nimeltä *Kevään lintu*. Olin suunnitellut kappaleen tyylin etukäteen ja tarkoituksena oli, että soittaisimme sen bossa nova tyylin mukaisesti. Tarkoituksena oli myös soittaa kaikki edelliset kappaleet, joita olimme edeltävissä harjoituksessa soittaneet.

Aloitimme harjoitukset uudella kappaleella. Kuvailin ensin kappaleen tunnelmaa ja kerroin tyylistä. Sovitimme yhdessä muutamia kohtia. Kappaleeseen oli myös tarkoitus sopia instrumenttaalinen soolo kohta. Kysyin ensin vapaaehtoista soittajaa. Vaihtoehtoina meillä oli kitara soolo, tai piano soolo. Kokoonpanossa oli kaksi pianistia. Tässä tapauksessa heidän tulisi sopia, kumpi soittaa flyygeliä. Sen seurauksena myös hänelle tulisi mahdollisesti soolokohta. Ajatuksena oli myös, että jokainen halukas saisi soittaa soolon tässä kohtaa. Yksi soittajista ehdotti ulkopuolista huilistia. Hänen mielestään se sopisi mainiosti tähän kappaleeseen. Hänellä oli myös ehdottaa erästä tiettyä henkilöä. Innostuin asiasta ja otin myöhemmin yhteyttä huilistiin. Teimme rohkean päätöksen ja sovimme, että hän tulee suoraan konserttipäivänä paikalle ja kerkeäisimme soittaa soundcheckissä ensimmäistä kertaa yhdessä. Päädyimme kaikki siihen lopputulokseen, että kappaleeseen tulee huilusoolon lisäksi pianosoolo. Soitimme kappaleen kolme kertaa läpi, jonka jälkeen siirryimme muihin konserttikappaleisiin. Päätimme soittaa kaikki peräkkäin ja ottaa aikaa. Äänitimme myös session, jotta pystyin lähettämään tuotostamme soittajille jälkikäteen.

Harjoitukset olivat todella tehokkaat. Saimme hoidettua tehtävämme etuajassa ja tälläkään kertaa erimielisyyksiä ei syntynyt. Olin todella tyytyväinen yhteiseen aikaamme. Kerroin ryhmän jäsenille tunteistani ja he kiittivät. Sain palautetta takaisin, sillä he mai-

nitsivat, että harjoitukset ovat olleet mukavia ja hyvää vaihtelua muihin musiikkiproduktioihin. Olin iloinen kuulleessani tämän.

Kolmannet harjoitukset kuvasti myös *hyvin toimivan ryhmän* -vaihetta. Toiminta oli kypsää. Vuorovaikutus jäsenien kanssa oli hyvää. Näissä harjoituksissa näkyi vielä selkeämmin hyvään vuorovaikutuksen viittavia tekijöitä, esimerkiksi toisen osapuolen kuunteleminen. Harjoituksissa oli myös hyvää kannustusta ryhmän sisällä. Ohjaajana kerroin ajatuksiani ryhmän toiminnasta ja vastavuoroisesti jäsenet jakoivat heidän ajatuksiaan minulle. Se loi ryhmän sisällä lisää yhteenkuuluvuutta.

5.5 Neljäs harjoituskerta

Näihin harjoituksiin oli tarkoitus tuoda uusi laulu, nimeltä *Elämä on nyt*. Ajattelin, että se olisi monologi henkinen, jossa laulaisin ilman soittajia. En ollut kuitenkaan varma tästä suunnitelmasta ja halusin tietää, mitä soittajilla olisi annettavaa tähän kappaleeseen. Tällä kertaa olin itse jo ennen harjoituksia hieman epävarma, mitä tuleman pitää. Tulostin jokaiselle soittajalle kappaleen sanoitukset. Ajattelin lähestyä heidän kanssa tätä kappaletta teksti edellä käyttäen apuna muotoja ja värejä. Näin ollen teksti olisi heille jonkinlainen väri/muoto kartta.

Näissä harjoituksissa ryhmäläisten energiataso oli melko alhainen. Alussa näkyi muutamien kasvoilla haukotusta ja väsymyksen merkkejä. Itselläni oli hieman epävarma olo kappaleen työstämisen suhteen. Pysin kuitenkin välttämään sen esilletuonnin negatiiviseen sävyyn.

Esitin oman visioni kappaleesta laulamalla. Sitten jaoin jokaiselle laulun tekstin, sekä annoin tehtäväksi lukea sen omassa mielessään ja pohtia, minkälaisia tunteita se herätti. Näkeekö esimerkiksi tekstien osat eri värisenä tai eri muotoisina. Minkälainen tunne kappaleessa on ja mistä tässä tekstissä on kyse. Onko se esimerkiksi toiveikas, haikea, rohkaiseva, surullinen, vangitseva. Jokainen sai kuvailla omin sanoin.

Jokainen piti kappaletta melko toiveikkaana ja hyväntuulisena. Sen perusteella jäsenet ilmaisivat omalla instrumentillaan tätä tunnetilaa. Lähdimme kokeilemaan yhteissoittoa. Sovimme kappaleeseen sävellajin ja lähtösoinnun, jonka jälkeen ryhdyimme rakentamaan yhdessä kappaleelle taustaa. Alku sujui hyvin, mutta huomasimme pian, että minulla oli kehkeytynyt kappaletta tehdessä tietynlainen melodiakuvia, joka vaikeutti

soittajien harmoniassa pysymistä. Kertosäkeeseen tultaessa jokainen pääsi sisälle kappaleeseen ja saimme kuulostamaan sen hyvältä. Muutamalla soittajista oli ehdotus kappaleen alkuun ja kokeilimme rohkeasti niitä. Ne jäivät kuitenkin epävarmaksi. Yksi soittajista ehdotti, että tämä koko kappale sopisi hyvin monologina, sillä teksti on tässä niin olennaisessa osassa, ja saisin siitä intiimin, sillä se olisi silloin melko paljas. Tulimme lopuksi siihen tulokseen, että kerosäkeeseen mentäessä soittajat tulisivat mukaan, ja kasvattaisivat sen isoksi. Säkeistöön mentäessä taas lopettaisivat soiton kuin seinään jolloin teksti olisi ainut asia joka kuuluisi. Kokeilimme tätä tapaa kaksi kertaa ja tulimme siihen tulokseen, että jälkimmäinen ratkaisu on pysyvä. Jätimme kappaleen hautumaan seuraavia treenejä varten. Äänitimme harjoitukset, joten jokainen pääsi taas kuuntelemaan jälkikäteen aikaansaantia.

Minulla oli näissä harjoituksissa melko turhautunut olo. Samalla kun sisälläni kuohui pieni pelko siitä, mitä kappaleen tuleman pitää, halusin pitää positiivisen ilmapiirin yllä. Olin kiitollinen siitä, että ryhmän jäsenillä oli ajatuksia ja ehdotuksia kappaleeseen, jolloin minulle tuli turvallisempi ja yhteisöllinen olo. Soittajat olivat väsymyksestä huolimatta kannustavia ja pitkäjänteisiä.

Näissä harjoituksissa toinen vaihe eli *kuohuntavaihe* olisi hyvin voinut tulla esille, sillä lähtökohta harjoituksissa oli se, että jäsenet olivat väsyneitä. Olin ohjaajana epävarma siitä mitä haluan harjoituksissa tavoittaa.

”Oikeastaan tuntui mukavaltakin, kun kaikki ympärillä oli keskeneräistä, vähän kuin olisi vasta muutettu eikä asioihin tarvitsisi suhtautua vielä ihan vakavasti.” (Jansson, 2017 Sanojen lahja s.272)

Jäsenten väsymyksestä, sekä epävarmuudesta huolimatta harjoitukset eivät johtaneet kuohuntavaiheeseen, sillä ryhmän vuorovaikutus oli hyvää ja jokainen halusi ymmärtää toista. Kukaan ei tyrmännyt kenenkään ajatuksia ja jokainen halusi saada kappaleeseen jonkunlaisen selkeyden. Pidin myös suunnitelmastani kiinni, enkä vienyt harjoituksia harhateille. Kukaan jäsenistä ei tuonut väsymystä esille käyttäytymisellään tai sanoillaan, enkä minä antanut turhautumisen tunteen vaikuttaa kappaleen työstämiseen. Työskentely toimi *hyvin toimivan ryhmän* mukaisesti ja säästyttiin konfliktitilanteilta.

5.6 Viides harjoituskerta

Toin harjoituksiin viimeisen uuden kappaleen. Tämä tulisi olemaan myös konsertin lopetuskappale. Minulla oli valmiiksi suunnitelma ja rakenne kappaleesta. Jaoin kaikille lapun, johon olin kirjoittanut kappaleen rakenteen ja soinnut. Soitin kappaleen ensin yksin kitaran kanssa, jotta muut saisivat käsityksen kokonaisuudesta, jonka jälkeen keskustelimme äänimaailmasta. Suunnittelimme yhdessä kappaleen soitonnallista rakennetta, kasvua, mahdollisia rytmillisiä muutoksia ja lopetusta. Kun kokeilimme kappaletta yhdessä ensimmäistä kertaa, se tuntui jo lähes valmiilta, Soittajat omaksuivat kappaleen energian ja tunnelman sekä herkkyyden. Mietimme kuitenkin, miten saisimme kappaleeseen vielä lisää kasvua ja vaihtelua. Sovimme pieniä muutoksia. Se kävi helposti, sillä ideat olivat hyviä ja käyttöön otettavia. Harjoituksissa oli energinen ja luova tunnelma. Sain hyvää palautetta kappaleesta. Soittajat pitivät kappaleen tyylistä. Annoin soittajille harjoitusten jälkeen palautetta siitä, miten hyvin he ovat olleet läsnä sovituksia tehdessä. He ovat tuoneet ideoita esille. Näin meillä on ollut helppo kommunikoida. Kysyin jäseniltä heidän ajatuksiaan harjoituksista. He kertoivat yhteistuumin, että harjoituksissa on ollut mukavaa ja, että tunnelma on ollut rento.

Harjoitukset olivat tehokkaat ja työskentely vuorovaikutuksellista ja luovaa. Ryhmä on toiminut tähän mennessä *hyvin toimivan ryhmä* vaiheen mukaisena.

5.7 Kuudes harjoituskerta

Kuudensien harjoitusten tarkoituksena oli työstää kappaletta, jonka nimi on *Elämä on nyt* ja löytää siihen sopiva ratkaisu. Lopuksi kertaisimme muita kappaleita.

Olin pohtinut *Elämä on nyt* kappaletta päässäni ja työstänyt sitä. Pidin ajatuksesta, että kappale olisi paljas soitonnallisesti kertosäkeistöön asti, kunnes kertosäkeistöön tultaessa soittajat tulisivat mukaan ja lähtisivät kasvattamaan kappaletta. Kertosäkeistön jälkeen soitto loppuisi ja laulaisin ilman säestystä toisen säkeistön. Loppuun tulisi vielä kertosäkeistö joka loppuisi voimakkaaseen pitkään ääneen ja soitto olisi myös massiivista. Kokeilimme tätä. Sovimme sävellajin ja kertosäkeistön soinnun, jonka ympärille soittajat rakentaisivat musiikillista maisemaa. Ratkaisu vaikutti hyvältä. Päädyimme yhteisymmärrykseen sovituksen suhteen. Tämä tuntui kaikista luontevalta. Tämän jälkeen kertaisimme kaikki muut kappaleet. Soitimme ne järjestyksessä. Mitään muutoksia ei tapahtunut enää tässä vaiheessa kappaleiden sovituksiin liittyen. Vahvistimme yh-

teissoittoa ja varmistimme yksityiskohtia. Harjoitukset olivat tehokkaat. Nämä kestivät myös alle kaksi tuntia. Harjoituksen lopuksi keskustelimme vaatetuksista konserttipäivänä. Annoin pukukoodiksi maanläheiset värit. Jokaisella oli siis melko vapaat kädet pukeutumisen suhteen.

Jälleen kerran ryhmämme toimi neljännen vaiheen mukaisesti: *hyvin toimiva ryhmä*. Harjoituksissa olemme pysyneet hyvin aiheessa, joka on tuonut tehokkuutta ryhmän työskentelyyn tehokuutta. Harjoitukset eivät ole venyneet pitkiksi sovitusta ajasta ja olemme saaneet tavoitellut asiat tehtyä asian mukaisesti.

5.8 Viimeinen harjoituskerta

Viimeisen harjoituskerran tarkoituksena oli kerrata kappaleet esitysjärjestyksessä, jonka jälkeen meillä oli kenraaliharjoitukset. Kutsuin paikalle lauluopettajani ja kosketinopettajan. Kummatkin olivat ohjaajina mukana *Big Mystery* -produktiossa.

Saavuimme paikalle harjoitusluokkaan. Yksi soittajista tuli myöhässä. Hän vaikutti poissaolevalta ja surulliselta, mutta aika pian kertoikin syyn siihen. Kuuntelimme ryhmässä hänen kertomaansa asiaa, jonka jälkeen ehdotin hänelle, että halutessaan hänen ei tarvitse osallistua harjoituksiin tai sitten tarvittaessa hän voi lähteä kesken kaiken pois ilman, että joutuisi kokemaan huonoa omatuntia siitä, sillä se olisi täysin ymmärrettävää ja tiesimme syyn siihen.

Keskustelutuokion jälkeen aloitimme harjoitukset. Soitimme kaikki kappaleet järjestyksessä. Kappaleiden loputtua kävimme läpi tarvittavat instrumenttivaihdokset ja tarkistimme, kuinka kauan aikaa seuraavan kappaleen aloittamiseen menisi aikaa. Harjoitukset sujuivat hyvin kaikkien osalta. Itseäni jännitti tuleva kenraaliharjoitus. Harjoituksien aikana huomasin itsessäni pieniä merkkejä jännityksestä. Esimerkiksi puhuin paljon enemmän ja nopeammin. Aloin myös jännittämään enemmän soittajan puolesta, joka kertoi harjoituksien alussa asiastaan. Minua jännitti hänen puolestaan, pystyykö hän olemaan paikan päällä kenraaliharjoituksissa. Ilmapiiri oli kuitenkin todella rento ja muissa soittajissa ei näkynyt selkeitä jännityksen merkkejä. He loivat hyvää, rauhallista ja rentoa ilmapiiriä läsnäolollansa.

Kenraaliharjoitukset onnistuivat alusta loppuun asti täydellä kokoonpanolla. Saimme opettajilta muutamia pieniä laulullisia ja soittoon liittyviä vinkkejä. Tärkeintä kuitenkin minulle oli, että saimme opettajilta kannustusta ja rohkaisua tulevalle konserttipäivälle.

Soittajat olivat tyytyväisiä siihen, että olin järjestänyt kenraaliharjoituksiin laulunopettajan lisäksi soitonopettajan.

Harjoitusten alun tilanne ja ajan antaminen keskustelulle oli ryhmän toiminnan kannalta hyvä ratkaisu. Ryhmätoiminta edellyttää vuorovaikutusta. Kuunteleminen ja kyky osoittaa tukea ovat edellyttäviä tekijöitä hyvän vuorovaikutuksen, sekä viestinnän pitämässä. Ohjaajana annoin ratkaisuvaihtoehtoja, jonka jälkeen jatkoimme työskentelyä. Tilanne pysyi kasassa ja ilmapiiri pysyi rauhallisena. Uskon, että tilanne lisäsi ryhmän sisällä jäsenten ymmärtämistä, sekä ryhmän jäsenten kunnioitusta.

5.9 Lopetus – Konserttipäivä

Konserttipäivä tarkoitti sitä, että ryhmämme *Tässä ja Nyt* -produktiotoiminta päättyy. Kaikki tulivat soundcheckiin ajoissa. Kävimme jokaisen kappaleen lyhyesti läpi lukuun ottamatta *Kevään lintu* kappaletta, jonka soitimme alusta loppuun. Syy oli se, että huijisti saapui ensimmäistä kertaa soittamaan kappaletta kanssamme.

Soundcheck sujui moitteettomasti. Nyt meillä oli noin tunti aikaa konsertin alkamiseen. Istuimme konserttisalin takahuoneessa ryhmän kanssa. Ennen esitystä menin vastaanottamaan yleisön konserttisaliin, jonka jälkeen aloitimme esityksen.

Kun konsertti oli ohi, menin hetken päästä kiittämään soittajia. Minulla oli kaikille pieni lahja kiitokseksi heidän panostuksesta. Olimme iloisia lopputuloksesta. Sain soittajilta myös palautetta ryhmän ohjaukseen liittyen. He olivat tyytyväisiä siihen, miten selkeitä ohjeistuksia he saivat, sekä siihen, että heillä oli mahdollista soittaa vapaasti, ilman että olisin tyrmännyt heidän ideoitaan.

Lopetuspäivänä ei syntynyt vahvoja haikeuden tai surun tunteita. Ryhmä oli tyytyväinen suoritukseen. Kerkesimme pitämään pienimuotoisen keskustelutuokion konsertin loputtua. Ohjaajana olisin voinut antaa tilanteelle enemmän aikaa. Lopetus tilanne tuntui kuitenkin luontevalta. Jokainen pystyi halutessaan kertomaan ajatuksiaan produktiosta. Ohjaajana osoitin jäsenille kiitosta yhteistyöstä. Lopetus oli nopea, mutta selkeä. Pääsimme ryhmän kanssa tavoitteeseen.

6 Pohdinta

Tutkin ryhmätyöskentelyä ja pohdin mitkä asiat vaikuttavat siihen, että ryhmä on toimiva. Työn alussa rajasin aihetta ottamalla yhden tieteellisen näkökulman, jota käytin työssäni vertailukohteena. Tutustuin Bruce Tuckmanin laatimaan teoriaan, jossa hän on jakanut ryhmän toiminnan viiteen eri vaiheeseen.

Kun harjoituksemme alkoivat, olin jo ottanut selvää ryhmätoiminnan viidestä eri vaiheesta. Olin tehnyt itselleni tavoitteen siitä, mihin asioihin kiinnitän harjoituksissa huomiota ja harjoitusten jälkeen kirjasin heti tunnin kulun ylös päiväkirjaani. Työskentelytapa tuntui luontevalta. Kun kaikki harjoitukset olivat ohi, aloin tutkia päiväkirjamerkintöjäni etsimällä niistä vuorovaikutuksellisia tekijöitä, sekä Bruce Tuckmanin teoriaan liittyviä ryhmätoiminnan vaiheita.

Tässä vaiheessa konsertti oli ohi ja ryhmän toiminta päättynyt. Tiesin jo mikä oli ryhmämme lopputulos. Projektimme oli kaikin puolin onnistunut.

Kun aloin tutkia päiväkirjamerkintöjäni, huomasin, että ryhmämme toimintatavoissa ei ilmennyt kaikkia vaiheita, mitä Bruce Tuckmanin teoriaan kuului. Ryhmätoiminnan vaiheet olivat puutteellisia. Aloin epäroidä työni aihetta ja tavoitetta. Olisinko voinut tehdä jotakin toisin? Olenko lukenut tilanteita väärin? Olenko ohittanut jonkun asian harjoituksissani? Ryhmätoiminnassamme ei ollut kuohuntavaihetta ja aloin myös epäillä Tuckmanin teorian pätevyyttä.

Ajatus siitä, että harjoituskertoja kerkesi olemaan vain seitsemän kertaa, sai minut miettimään, toimiiko Tuckmanin ajatus ryhmän eri vaiheista näin lyhyessä ajassa samalla tavalla?

Kysymykset ja epärointi sai minut unohtamaan työni tavoitteen ja jouduin palaamaan hetkeksi lähtöpisteeseen: mitä tutkin ja miksi? Tämä voisi kuvastaa ryhmätoiminnassa kuohuntavaihetta. Kamppailin tässä tapauksessa itseni kanssa.

Tuckmanin laatimat ryhmätoiminnan kehitysvaiheet selkeyttivät minua hahmottamaan, mitkä asiat ovat tärkeitä ryhmätyöskentelyssä. Ohjaajan on tärkeä muistaa oma rooli ryhmässä ja pitää tavoite selkeänä. Työni selkeytti minua myös käsittämään vuorovaikutusta ja sitä, mitä se ryhmätyöskentelyssä käytännössä tarkoittaa. Kuunteleminen ja

omien ajatusten tuominen esille selkeästi, kyky empatiaan ja kunnioitus muita kohtaan ovat isoja tekijöitä toimivassa ryhmässä. Olen itse luonteeltani iloinen, energinen ja empaattinen persoona, joka antoi hyvän lähtölaskennan projektille. Tiesin heikkouteni ennen projektiamme ja halusin vahvistaa niitä. Jouduin tekemään töitä sen eteen, että pystyisin keskittymään projektin aiheeseen ja selittämään asioita mahdollisimman selkeästi. Olin todella tyytyväinen itseeni siinä vaiheessa, kun ryhmän jäsenet antoivat palautetta siitä, miten ohjaus oli selkeää. Ryhmämme oli toimiva myös sen takia, että jokainen jäsen loi omalla olemuksellaan kannustavaa ja rauhallista ilmapiiriä. Se auttoi minua keskittymään olennaiseen ja uskaltamaan ylittää omia rajojani. Olin myös ohjaajana tehnyt selkeät suunnitelmat harjoituksia varten ja pysyimme niissä. Tavoitteemme oli selkeää ja jokaisen jäsenen rooli oli heti alussa selvää.

Koko prosessi on antanut minulle hyviä työkaluja siihen, miten jatkossa voin kehittää itseäni lisää vuorovaikutustilanteita varten. Nyt tiedän selkeämmin sen, että millä keinoilla pystyn itse vaikuttamaan ryhmätoiminnan sujuvuuteen. Haluan kehittää itseäni jatkossa enemmän pyrkimällä tilanteisiin, jossa hyvät vuorovaikutustaidot ovat isossa osassa. Ryhmätoiminnassa haluan myös jatkossa päästä tutkimaan itseäni ryhmän jäsenenä, ilman, että olisin ohjaaja. Työ on antanut minulle myös lisää vahvistusta siitä, että olen valinnut oikean ammatin itselleni. Valmistun pian musiikkipedagogiksi ja koen, että olen valmis kohtaamaan uusia ryhmätilanteita viisaampana ja itsevarmempana.

Lähteet

Coelho Paolo. 2007 Elämä: kauneimmat mietelauseet. 2.painos. Suom. Sanna Pernu. Helsinki: Bazar kustannus.

Ervola Kaija. 2001. Musiikkisanakirja: Englanti-Suomi-Englanti. Helsinki: Finn Lectura

Helsingin yliopisto. 2010.Vuorovaikutus: puhumista ja kuuntelemista.

<<http://kielijelppi.virtamieli.fi/puheviestinta/vuorovaikutus-puhumista-ja-kuuntelemista>>

Luettu 23.9.2017

Ilves Heidi. 2015 Läsänä! Läsänäolo musiikin luomisessa. Opinnäytetyö.

<<https://www.theseus.fi/handle/10024/93870> > Luettu 28.9.2017

Jansson Tove. 2017. Sanojen lahja. Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö

Jyväskylän yliopisto. 2005. Ryhmäviestinnän perusteet.

<<https://www.jyu.fi/viesti/verkkotuotanto/ryhmaviesti/prosessi/muotoutuminen/kehitysvaiheet.html> > Luettu 23.9.2017

Kopakkala A. 1996. Suomen psykodraamayhdistyksen koulutus. Teorioita ryhmän kehitysvaiheista

<http://www2.amk.fi/mater/viestinta_ja_media/ryhmatyotaidot/files/ryhman_vaiheet/ryhmavaiheet1.htm> Luettu15.8.2017

Lampinen Teuvo. 2002. Parlando Musiikkisanakirja. Helsinki: Yliopistopaino.

Nebelung Pekka & Leiwo Liinaleena. 2015. Muusa matka musiikkiin.

<<https://peda.net/oppimateriaalit/e-oppi/n%C3%A4yttekirjat/alakoulu/musiikki/2-%C3%A4lyn-v%C3%A4ly/2-21-s%C3%A4vellajit>> Luettu 13.11.2017

Poranen Timo. 2007. Ryhmän kehitysvaiheet opiskelijoiden ohjelmistoprojektissa.

Verkkojulkaisu.Tampereen yliopisto.Tietojenkäsittelytieteiden laitos.

<<http://www.sis.uta.fi/cs/reports/dsarja/D-2007-12.pdf>> Luettu 28.10.2017

Routarinne Simo. 2004. Improvisoi! Tampere: Tammi.

Routarinne Simo. 2007 Valta ja vuorovaikutus. Statusilmaisun perusteet. Keuruu: Tammi.

Smith Mark K.2005. Bruce W. Tuckman. Forming-storming-norming and performin in

groups. <<http://infed.org/mobi/bruce-w-tuckman-forming-storming-norming-and-performing-in-groups/>> Luettu 28.10.2017

Suomi-englanti sanakirja. 2017 <<https://www.suomienglantisanakirja.fi/soundcheck> >

Luettu 13.11.2017

Tutkimuskammio. 2012. Ryhmän kehitysvaiheita.

<<https://tutkimuskammio.wordpress.com/2012/12/10/ryhman-kehitysvaiheita/>> Luettu
23.9.2017

